

Богдан Миколайович Андрушків

керівник наукової школи¹

д-р екон. наук, проф.

ORCID 0000-0003-4897-5539

e-mail: andrushkiv.bohdan@gmail.com,

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ЖИТТЯ ЯК ШКОЛА, А ТИ В НІЙ ВІЧНИЙ УЧЕНЬ

Дехто вважає, що керівник повинен все знати, все вміти і все робити ...сам. Підлеглі ж нібито мають покійно йти за своїм керівником. Маємо знати, що керівник щось вартує тільки тоді, коли вміє виявити таланти своїх підлеглих і залучити їх до реалізації спільної мети. В цьому криється таємниця наших не значних, але дуже потрібних нашій науці, економіці та освіті досягнень

(Богдан Андрушків)

Колись написав книжечку: «Хліб для розуму», у ній був розділ: «Життя як школа, а ти в ній вічний учень». Справді, життя щось вартує, якщо ти виховав

гідних послідовників. Справа в тому, що можна виховати і не відчувати цього. Інша річ коли це помітили інші люди, звернули на це увагу, тоді просипається почуття

1

Про досвід роботи наукових шкіл

Довідково: В Тернопільському національному університеті ім. І. Пулюя після обговорення на науково-технічній раді та ученій раді університету, **перереєстровано кваліфікаційну карту наукової школи: «Регіональні міжрегіональні аспекти підтримки соціально-економічної реформи, інноваційні контексти розвитку підприємництва».**

науковий напрям : *Суспільні науки;*

галузі знань: *05 соціальні та поведінкові науки;*

07 управління та адміністрування;

24 сфера обслуговування;

наукова спеціальність: *08.00.04 Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності);*

освітня спеціальність: *073 Менеджмент,*

051 Економіка,

241 Готельно-ресторанна справа,

242 Туризм;

Наукову школу заснував у 2007 році заслужений діяч науки і техніки України, Віце-президент Академії економічних наук України (АЕНУ), академік АЕНУ, д.е.н., професор **Богдан Миколайович Андрушків** у Тернопільському національному технічному університеті імені Івана Пулюя.

Андрушків Богдан Миколайович: доктор економічних наук (1991), професор (1993), заслужений діяч науки і техніки України (1993), Президент Академії соціального управління, член президії Національної Академії вищої освіти України (2012), академік Академії економічних наук України (1993) та ін. наукових громадських формувань, Член Національних спілок письменників та журналістів України (1996) дійсний член наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка (2007), громадський діяч (URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Андрушків_Богдан_Миколайович).

Богдан Андрушків – відомий на Тернопіллі й в Україні вчений і громадський діяч. Працюючи в ТНТУ, на кафедрі управління інноваційною діяльністю та сферою послуг створив музей засобів управління та економічно-управлінської літератури тоталітарного періоду, спецраду із захисту кандидатських та докторських дисертацій, перше в цей час у Західній Україні наукове фахове електронне видання «Соціально-економічні проблеми і держава». Член редколегії низки наукових, художніх і науково-популярних збірників та журналів, входить до редакційних колегій видань ТНТУ «Соціально-економічні проблеми і держава» та «Галицький економічний вісник».

У публіцистичному нарисі Богдан Андрушків ділиться досвідом організації роботи своєї наукової школи у ВУЗі.

гордості за результати своєї роботи. Такі приклади підвищують її ефективність. Так сталося із моєю науковою школою, яка має прозаїчну назву: «Регіональні і міжрегіональні аспекти підтримки соціально-економічної реформи, інноваційні контексти розвитку підприємництва на сучасному етапі». Звичайно, що на даний час, під час війни, варто було б удосконалити її назву, але це мабуть вже зроблять мої послідовники відповідно до нових Європейських покликань, девізів, вимог часу ін. Як же сталося що на школу звернули увагу? Працювали б і працювали б як би не бюрократична вимога пройти чергову перереєстрацію. Власне підготовка звіту зобов'язала провести систематизацію результатів діяльності і подивитись на них ніби збоку. Виявляється у наших «засіках» немало творчих ініціатив, впроваджень, ми живемо і нашу працю бачать люди. Власне ці та інші обставини обумовили написання цієї інформації, яка побудована на матеріалах звіту наукової школи.

Для початку хотілось би буквально декілька слів власне про нашу школу яка, скажемо вже більше п'ятнадцяти років (офіційне визнання відбулося 2007 р.), на даний час школу перереєстровано на засіданнях науково-технічної та ученої ради ТНТУ) успішно функціонує при кафедрі управління інноваційною діяльністю та сферою послуг на факультеті економіки та менеджменту нашого університету.

Хочу повідомити що наша школа почала існувати задовго до твердого становлення ТНТУ ім. Івана Пулюя як самостійного вищого навчального закладу і розвивалася разом з нашою державою, разом з національною освітою. Я тоді працював першим заступником голови тернопільської обласної державної адміністрації. Суміщаючи роботу з викладанням (25% навантаження) у тогочасному фінансово-економічному інституті, який згодом трансформувався в Тернопільську Академію народного господарства (ТАНГ). Хочу сказати що наша українська наука тоді переходила на національні рейки, тривав період пошуку не було методичок, навчальних посібників, підручників. В практику вищої школи впроваджувався Болонський процес — процес структурного реформування національних систем вищої освіти країн Європи, зміни освітніх програм і потрібних інституційних перетворень у вищих навчальних закладах Європи.

Пригадую я тоді виступав на Європейських студіях (у Тернополі) на Всеукраїнській науково-практичній конференції, яку проводив Ректор ТНТУ проф. О. А. Устенко зі зверненням, не губити надбань української освіти. При всіх негативах наші викладачі і студенти справді були на порядок вище Європейських.

Західний світ визнавав усі радянські дипломи

У виступі я привів приклад коли під час дискусії зі своїми колегами на курсах підвищення кваліфікації (м. Целле), я запитав професора з Німеччини скільки спеціалістів працює у їхньому Міністерстві економіки. Він трохи помовчавши, сказав, що у них такого Міністерства не існує. Я тоді взяв їхній візир звітності Міністерства статистики і показав підпис на документі Міністра економіки. Він був щиро здивований?

Справа в тому, що у нас проводився у життя курс на скорочення і невідомо ким, поширювалася думка що нібито у Європі усім править ринок і міністерств економічного спрямування там ...немає. Між тим, не знаю чому так думали і німецькі учені, хоч можливо не усі.

Приходилось багато дискутувати, сперечатись, по цій темі і вдома, при тому з маститими ученими, управлінцями, які були збиті з пантелику, схвалювали скорочення управлінського апарату, тоді як його потрібно було ефективно використовувати, одне слово заставити по новому працювати на Державу.

В нині ліквідованих районних управліннях економіки тоді працювали по три спеціалісти, обговорювали питання про їх скорочення. Дуже ярим прихильником цього процесу був нині покійний заступник голови облдержадміністрації з гуманітарних питань д.е.н. проф. Степан Трубич. Він стверджував що у Європі немає економістів в державних органах управління. Я тоді привів приклад що у невеличкому містечку Целле з чисельністю 7 тис. чол. там в економічних органах працювало 17 чол. Чим вони займалися? Вони вивчали попит на ринку розробляли механізми зацікавленості у виробництві тієї чи іншої продукції, а не просто отримували директиви і передавали їх на низи до виконання. Одне слово, ринок це не базар, а живий економічний організм, яким потрібно вміло користуватися, а не спостерігати як він хибує в посттоталітарних умовах.

Вперше тоді впроваджувалася і використовувалася Європейська термінологія. У вжиток пішли слова менеджмент, маркетинг, інноватика, логістика і т.д., і т.п. Тоді вийшов у світ мій підручник з управління виробництвом. Ця подія мала позитивну реакцію в навчально-педагогічних колах. До мене звернулися з МОНУ щоб підготувати підручник з менеджменту. Мені ж хотілося впроваджувати у практику виробничого спілкування українську термінологію. Тому я запропонував підготувати більш досконалу книгу з теми управління. МОН наполягав на своєму: «Менеджмент». Я хотів відмовитися від замовлення. Під час дискусії до мене приєднався мій давній знайомий О. Є. Кузьмін, директор економічного інституту Львівської політехніки. Він переконав мене не відмовлятися від звернення, прийняти термін: «Менеджмент» і писати книгу. Таким чином підготовлена з ним перша книга в 1995 році побачила світ. Вона перевидавалася двічі, друге видання було в 1997, здається 30-ть тис примірників. Ми гордимось, що книга претендувала на Державну премію.

Потім, уже в ТНТУ було сформовано школу як таку. Хотілося активного розвитку, хотілося результатів, а їх не було. Через недостатню кадрову компоненту не вдавалося здійснювати на місці захист своїх наукових досягнень. Журнал «Галицький вісник» був тоді переважаним інформацією. Редактор журналу Гуцалюк З. В. особисто здійснював відбір матеріалів. Нам вкрай потрібно було мати своє видавництво своєї публікації... Визначили першочергові завдання і приступили до їх реалізації.

Звичайно розповідати детально як створювали спец. Раду з захисту дисертацій, як заснували фахове видання «Соціально-економічні проблеми і держава», як організовували науково-практичні конференції, Музей Засобів управління та літератури тоталітарного періоду. Як отримували авторські свідоцтва. На це потрібно багато паперу, багато годин. Необхідно сказати була підтримка керівництва університету, що правда ніяк не фінансова. Як в анекдоті: отримував пенсіонер хорошу пенсію, тільки маленьку. На початку заснування кафедри тричі у нас було державне замовлення на наукові розробки, які дали нам можливість захисти-

ти декілька тем і отримати в кінцевому результаті серйозне докторське підкріплення. Потім після кількох перезатверджень у співпраці з Академією соціального управління (АСУ), видавництва «Тернограф», Фонду реєстрації неординарних ідей і проектів (ФРНіП) налагодили роботу журналу. Наше видання, на даний час, переживши ряд трансформацій увійшло в 12 зарубіжних наукометричних баз.

За участі майбутніх членів нашої школи, для створення зацікавленості у творчій діяльності у свій час було засновано ряд регіональних іменних премій відомих в Україні та світі людей, у тому числі Івана Пулюя, Сергія Подолінського, Володимира Вихруща, які через Тернопільську облпрофраду, Федерацію

Профспілок України були визнані, згодом Всеукраїнськими. Цими преміями нагороджувалися і викладачі ТНТУ. (Оксентюк О. А., Луців І. В., Ясній П. В. та ін.). Впроваджено нагороди – Золота медаль імені Туган-Барановського, колишнього міністра фінансів УНР, яку і нині вручає Академія економічних наук України за значні заслуги в галузі економічних наук, орден князя Костянтина Острозького, відзнаки «Молись і працюй» та «За заслуги у розвитку освіти та науки», які вручаємо за відповідні заслуги разом з громадськими об'єднаннями: Академія соціального управління та Фонд реєстрації неординарних ідей і проектів ін.

На даний час виношуємо ідею формування при нашому ВУЗі за взірцем Львівської політехніки, інституту інженерно-технічних новацій, надіємось новий Ректор підтримає нашу ідею.

Для покращення функціонування наукової школи та підвищення її ефективності на нашу думку доцільно:

– виробити державні пріоритети в реалізації програм повоєнного відродження України, скерувати на їх реалізацію наукову школу;

в урочистій обстановці при підведенні підсумків конкурсу на кращу наукову роботу студентів і молодих науковців ін.

За сприяння наукової школи, нами відкрито ряд нових спеціальностей, лабораторії ін. Для полегшення навчальних процесів було зібрано експонати та відкрили «Музей засобів управління та економічної літератури тоталітарного періоду». Одне слово, про школу можна говорити багато. Ми гордимось що за сприяння наукової школи, нині економічний сектор технічного університету є досить потужно забезпечений науковими кадрами, інформаційними засобами, маємо гідне навчально-методичне інше забезпечення. Економічний факультет живе новітнім життям незалежної держави, дихає свіжим оновленим Європейським диханням

Крім чисельних підручників, навчально-методичних посібників (виставку яких практикуємо демонструвати на семінарах і конференціях), ми «застовбили» за собою ряд фундаментальних наукових напрямів. Серед них:

– «Туризм України: економічні та організаційні механізми розвитку». Тернопіль, «Тернограф», 2008. 976 с. (збільшеного формату), представлявся на Державну премію України в галузі науки і техніки України);

– «Наративи з проблем формування інституційних засад формування Економічної Конституції України (Інституційні засади Основного Економічного Закону держави)». Тернопіль, «Тернограф», 2013. 552 с.;

– «Повний регіональний господарський розрахунок – шлях підвищення ефективності територіальної одиниці, забезпечення її сталого розвитку». Тернопіль: ТзОВ «Тернограф», 2014. 680 с.;

– «Інноваційні засоби розвитку нетрадиційних джерел енергії та організація ресурсовикористання в соціогуманітарному комплексі України». Тернопіль: ТзОВ «Тернограф», 2016. 804 с. та ін.

Принадібно хочу згадати що ми системно турбувалися і турбуємось про історію нашої школи. Нами видано за етапами розвитку кафедри і наукової школи до 7-річчя, 10-річчя та 17-річчя книжки:

1. «Управління економічною кафедрою у технічному ВУЗі». Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2020. 253 с.
2. «Організація та особливості підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації». Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2021. 132 с.

– дати обґрунтування для вироблення спец. пільг і пріоритетів для членів наукової школи в отриманні держбюджетних замовлень;

– внести пропозиції в департамент атестації кадрів вищої кваліфікації МОНУ про необов'язковість публікацій в «Скопус» та «Веб оф сайнс» здобувачам що мають публікації у фахових виданнях що увійшли у більш як 10-ти зарубіжних наукометричних базах;

– розробити механізми матеріальної та моральної зацікавленості у праці командними методами наукової

школи на період відбудови Державної економіки в Україні.

Що стосується прикладного аспекту діяльності наукової школи, то тут треба сказати що при критичному відношенні наукової школи до адміністративно-територіальної реформи під час війни, сприяли її проведенню шляхом реалізації відповідних розробок, публічним захистом та публікаціями у фахових виданнях.

Надано сприяння впровадженню нетрадиційних джерел енергії зокрема геліоустановок в ряді малих підприємств, приватних присадибних ділянок і т.п.

На даний час науковою школою активується питання ефективності використання розвіданих нафтогазових ресурсів в колишніх Монастирському, Терехівському і Бучацькому районах у глибинах 1800 м, 1200 м (з однієї свердловини ударив фонтан), які знаходяться на віддалі 100 км від Надвірнянського нафтопереробного заводу.

Одне слово, про наукову школу можна говорити годинами: ми перефразували народний вислів: «дур-

ний любить роботу, робота любить дурного». на «Науковець любить роботу, робота любить науковця». Справа в тому, що ні держава, ні відомство наше МОН нічим не зацікавлюють у творчій діяльності не лише наукової школи, а наукових громадських формувань загалом.

Хочу голосно виголосити подяку усій кафедрі управління інноваційною діяльністю та сферою послуг за командну роботу, особливо Стойку І. І., та Паляниці В. А., та її завідувачу д.е.н. доц. Шерстюку Р. П., нині проректору з економічного розвитку, за розуміння, підтримку і ініціативність в роботі.

У школі на даний час згідно звіту функціонує потужний науковий кулак в якій входять 19 докторів економічних наук серед них більшість молодих науковців, які працюють над актуальною тематикою. Аналіз таблиці членів наукової школи у ланцюзі: послідовники та їх учні засвідчує про добре налагоджену передачу досвіду, передачу знань молодим науковцям послідовникам.

Таблиця членів наукової школи у ланцюзі: послідовники та їх учні

Засновник	Послідовники	Учні послідовників	Наступні покоління
Андрюшків Богдан Миколайович академік Академії економічних наук України, Президент Академії соціального управління, Заслужений діяч науки і техніки України, д.е.н., професор, професор кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя	Шерстюк Роман Петрович д.е.н., доцент, завідувач кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг, проректор з економічного розвитку ТНТУ	Ратинський Вадим Віталійович к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та аудиту	У стадії перманентного відбору для подальшого навчання в аспірантурі
	Малота Людмила Ярославівна д.е.н., професор, професор кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг	Кузь Тетяна Іванівна к.е.н., ст. викладач кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг	У стадії перманентного відбору для подальшого навчання в аспірантурі
	Мельник Лілія Миколаївна д.е.н., професор, професор кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг, заступник декана Економічного факультету	Струтинська Ірина Володимирівна д.е.н., професор, професор кафедри комп'ютерних наук	У стадії перманентного відбору для подальшого навчання в аспірантурі
	Кирич Наталія Богданівна д.е.н., професор, професор кафедри менеджменту та адміністрування	Жук Неоніла Ігорівна к.е.н., фахівець І категорії навчального відділу Луциків Іванна Василівна к.е.н., доцент кафедри менеджменту та адміністрування	У стадії перманентного відбору для подальшого навчання в аспірантурі
	Сороківська Олена Анатоліївна д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту та адміністрування	Оксентюк Роман Андрійович к.е.н., менеджер зі збуту ТОВ «Галичина-Ласунка»	У стадії перманентного відбору для подальшого навчання в аспірантурі
	Мариненко Наталія Юріївна д.е.н., професор, професор кафедри економіки і фінансів	Вівчар Оксана Іванівна д.е.н., професор керівник Центру міжнародної безпеки та співробітництва, професор ЗУНУ	У стадії перманентного відбору для подальшого навчання в аспірантурі
	Тимошек Михайло Морозенкович к.е.н., радник голови обласної ради	Ратинський Вадим Віталійович к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та аудиту	У стадії перманентного відбору для подальшого навчання в аспірантурі
	Крамар Ірина Юріївна д.е.н., професор, професор кафедри економіки і фінансів	Бойко Остап Богданович к.е.н., докторант	У стадії перманентного відбору для подальшого навчання в аспірантурі
	Струтинська Ірина Володимирівна д.е.н., професор, професор кафедри комп'ютерних наук	Безкоровайний Зіновій Григорович начальник облуправління землевпорядкування, аспірант	У стадії перманентного відбору для подальшого навчання в аспірантурі

Ми співпрацюємо з іншими ВУЗама України, заключили угоди про співпрацю. Наші учні є у складі сусідніх спец. рад, редакцій журналів. Науковці, маю на увазі пошуковці що захистили у нас свої наукові роботи, працюють у багатьох ВУЗах України, входять в Академію економічних наук України, (АЕНУ), Ака-

демії соціального управління (АСУ), Національній академії наук вищої освіти (НАН ВОУ), інженерній академії ін.

Не дуже часто зустрічаючись завжди широко вітаємо всіх і бажаємо усім добра, радості, Миру, благополуччя. При зустрічах планових чи стихійних обго-

ворюємо хід вирішення наукових і побутових проблем виробляємо рекомендації які використовуємо при підготовці рішень чи висновків на загально університетських, Всеукраїнських чи навіть Міжнародних науково-практичних конференцій (НПК) які як правило формулюються: «Наукові школи як інструментарій вирішення наукових і прикладних проблем в умовах вищої школи у повоєнний період».

Узагальнюючи результати дискусій з теоретичних та практичних досліджень щодо напрямів розвитку наукових шкіл як інструментарію вирішення наукових і прикладних проблем в умовах вищої школи у повоєнний період, доповіді та виступи виявляємо необхідність активізації членів наукової школи у визначенні соціально-економічних векторів інноваційного розвитку бізнес структур та удосконалення господарських, організаційно-економічних механізмів розвитку галузей національної економіки об'єднаних територіальних громад, маємо можливість: виробити наступні висновки і рекомендації:

1. Підтримати творчу діяльність наукової школи ТНТУ: «Регіональні і міжрегіональні аспекти підтримки соціально-економічної реформи, інноваційні контексти розвитку підприємництва на сучасному етапі». та враховуючи соціально-економічні ефекти та результати ініціювати перед МОН України проведення наступних заходів:

Для покращення функціонування наукової школи та підвищення її ефективності доцільно:

– дати обґрунтування для вироблення спец. пільг і пріоритетів для членів наукової школи в отриманні держбюджетних замовлень;

– виробити державні пріоритети в реалізації програм повоєнного відродження України, скерувати на їх реалізацію наукову школу активувавши через облдержадміністрації, обласні ради співпрацю з всеукраїнськими благодійними та гуманітарними фондами типу «Відродження України»;

– підготувати обґрунтування та пропозиції в департамент атестації кадрів вищої кваліфікації МОНУ про обов'язковість публікацій в «Скопус» та «Веб оф сайнс» здобувачам що мають публікації у фахових виданнях та що увійшли у більш як 10-ти зарубіжних наукометричних базах;

– розробити механізми матеріальної та моральної зацікавленості у праці командними методами наукової школи на період відбудови Державної економіки в Україні.

2. На даний час розробити організаційно-економічний механізм реалізації ідеї формування при нашому ВУЗі за взірцем Львівської політехніки, інституту інженерно-технічних новацій,

3. Наукова школа констатує що упровадження інноваційних підходів у регламентуванні діяльності суб'єктів господарювання в воєнних та повоєнних умовах повинні вирішуватися комплексно, виходячи зі специфічних особливостей розвитку як об'єднаних те-

риторіальних громад, так і національної економіки загалом з врахуванням наукової думки, громадських наукових формувань. Власне з цих міркувань, доцільно організувати наукове вивчення сучасних адаптивно-трансформаційних процесів та підходів до формування інноваційних засад управління виробничими підприємствами та підприємствами сфери обслуговування, об'єднаними територіальними громадами до вимог і стандартів ЄС.

4. Реформування національної економіки у повоєнний період повинно передбачати правомірність та доцільність застосування в Україні світового досвіду і в першу чергу Європейського в т.ч. у сфері управління, виробництва та послуг. Тим часом сучасні господарські, організаційно-економічні механізми управління підприємствами в реформаційних умовах держави, організація виробництва та сфери послуг свідчить про необхідність визначення соціально-економічних векторів інноваційного розвитку бізнес-структур та удосконалення господарських, організаційно-економічних механізмів їх реалізації як у державі загалом, так і у регіонах та зокрема на локальному рівнях.

5. Рекомендувати органам державного управління повсякчас сприяти пріоритетному розвитку, впровадженню досягнень науки і техніки, науково-технічного прогресу у рамках реалізації Програми розвитку управління підприємствами за для організації їх поступового розвитку відповідно до Європейських вимог і стандартів, на інноваційних засадах у контексті вступу України до Європейського Союзу та оборонного європейського об'єднання НАТО.

6. Установам, підприємствам та організаціям, що безпосередньо здійснюють управління господарською діяльністю, доцільно вивчити можливості впровадження управління підприємствами шляхом переходу від прямого адміністрування до економічного впливу на господарську роботу.

7. Запропоновані у дискусіях організаційно-економічні механізми, покращення навчальних процесів, науково-дослідницької роботи, упровадження інноваційних засад формування новітнього повоєнного українського суспільства забезпечення сталого і стабільного функціонування промислових підприємств та сфери обслуговування, удосконалення методології та організації цього процесу, попередження корупції як основної загрози його економічної безпеки в умовах суб'єктів господарської діяльності рекомендувати до впровадження виконаних розробок наукової школи. на Державному рівні.

Практична реалізація висновків і рекомендацій без сумніву піднімуть авторитет наукових шкіл України, створять передумови до удосконалення її роботи, створять необхідні умови ефективного господарювання як на рівні держави, галузей національної економіки, та регіонів у після воєнний період.

Стаття надійшла до редакції 05.12.2022

Формат цитування:

Андрушків Б. М. Життя як школа, а ти в ній вічний учень. *Вісник економічної науки України*. 2022. № 2 (43). С. 188-192. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.2\(43\).188-192](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.2(43).188-192)

Andrushkiv, B. M. (2022). Life is like a school, and you are an eternal student in it. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 2 (43), pp. 188-192. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.2\(43\).188-192](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.2(43).188-192)